

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

”Svenska är inte min favorit ämne”

En undersökning om finska gymnasieelevers attityder till och kontakt
med svenskan samt hur dessa attityder och kontakter påverkar det
skriftliga inlärarespråket

Anna Mäkilä

Specialarbete, SIS133 15 hp
Ämne: Svenska som andraspråk
Termin: VT 2014
Handledare: Sofia Tingsell

Sammandrag

I denna uppsats har jag valt att undersöka finska gymnasieelevers attityder till det svenska språket och dessa attityders påverkan till deras grammatiska förmåga vid skriftlig framställning. Jag har även undersökt dessa elevers kontakt med det svenska språket och den svenska språkgruppen, samt huruvida denna kontakt (eller avsaknaden av den) kan påverka elevernas grammatiska förmåga.

Anledningen till att jag ville undersöka just elevers attityder är den pågående språkdebatten och initiativet om valfri skolsvenska i riksdagen i Finland, vilket gör denna undersökning aktuell. Jag ville också få elevers synvinkel på debatten, då det trots allt är de som påverkas mest av ett kommande riksdagsbeslut.

Metoden som användes i studien var en enkätundersökning och analys av uppsatser skrivna av elever i årskurs ett och två på två finska gymnasieskolor. Som grund i analysen av attityder har jag använt Lamberts socialpsykologiska modell om attityders verkan till andraspråksinlärning. När det gäller uppsatsanalysen har jag valt att analysera elevernas förmåga att använda några grammatiska strukturer (korrekt ordföljd, tempus och nominalfras) som ofta skapar problem för finska inlärare. Dessa tre strukturer valde jag utifrån Källströms kontrastiva beskrivning av finska språket för att begränsa arbetets omfång.

Resultatet visar att attityden till svenskan eller kontakten med språket generellt inte har någon större inverkan till elevernas språkkunskaper på gruppnivå och att de individuella skillnaderna var allra största. Attityderna har dock enligt min studie en marginellt större påverkan till språkbehärsningen än kontakten med språket.

Nyckelord: *svenska som främmandespråk, attityder, grammatik*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Om språkdebatten i Finland	2
1.3. Syfte och forskningsfrågor	3
2. Teoretisk bakgrund	4
2.1. Vad är en attityd?	4
2.2. Hur studerar man attityder och språkattityder?	5
2.3. Om språkattityder	6
3. Tidigare forskning	8
3.1. Forskning om attityder till svenska språket i Finland	8
3.2. Vanliga inlärningssvårigheter hos finska andraspråkstalare, fokus på ordföljd, tempus och nominalfras	9
4. Material och metod	11
4.1. Material	11
4.2. Metod	12
4.2.1. Gruppindelning	12
4.2.2. Analys av uppsatser	14
4.3. Reliabilitet och validitet	15
5. Resultat	16
5.1. Gruppindelning	16
5.1.1. Första grupperingen: attityd till svenskstudierna - A1 och A2	16
5.1.2. Andra grupperingen: kontakten med svenska språket - B1 och B2	18
5.1.3. Tredje grupperingen: helhetsattityder till svenskan - C1 och C2	19
5.2. Analys av uppsatser	20
5.2.1. Grupperna A1 och A2	20
5.2.2. Grupperna B1 och B2	21
5.2.3. Grupperna C1 och C2	22
5.3. Sammanfattning av resultat	22
6. Diskussion	23
6.1. Attityder	23

6.2.	Språklig nivå i uppsatserna	25
7.	Slutsatser och förslag till vidare forskning	27
8.	Litteraturförteckning.....	28
Bilaga 1		
Bilaga 2		

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Historiskt sett har svenskan länge haft en stark ställning i Finland. Det finns en tämligen naturlig anledning till svenskans starka samhällsposition eftersom Finland en gång har varit en del av det svenska riket och svenska talades traditionellt av överklassen i samhället, alltså av den delen av befolkningen som hade mest inflytande. Svenskan var även det absolut viktigaste språket i landet när det gällde förvaltning, utbildning och kulturliv fram till 1863, då språken likställdes (Källström 1984:7). Även om Finland redan i början av 1800-talet slutade tillhöra Sverige har det svenska språket fortfarande en viss position i det finska samhället: av den finska befolkningen talade år 2013 5,3% svenska som sitt modersmål (Statistikcentralen 2014 [www]) och svenska är fortfarande ett officiellt språk i Finland.

Eftersom svenskan har denna position i finska samhället är det också naturligt att det är ett obligatoriskt ämne i den finska skolan. Senast i årskurs sju ska alla elever börja studera svenska och de flesta eleverna fortsätter med sina studier även på gymnasiet. De senaste åren har dock svenskämnets obligatoriska ställning börjat ifrågasättas. Attityderna till det svenska språket verkar variera och exempelvis har flera av medlemmarna i det politiska partiet Sannfinländarna offentligt uttalat sig om att ändra svenskämnet till ett valbart ämne i skolan. Under året 2013 togs det tre initiativ till riksdagen angående svenskans obligatoriska status i skolorna, med stöd från över 70 000 finländare, och i april 2014 har ett av initiativen skickats till riksdagen för behandling (Medborgarinitiativ 2014 [www]).

Jag har själv gått i skolan i Finland och har redan under min tid som elev i början av 2000-talet märkt av debatten bland andra elever i skolan. Det var inte ovanligt att höra klasskamraterna uttala sig om sin frustration på svensklektionerna och mångas attityd till svenskan och svenskspråkiga i synnerhet verkade i allmänhet negativ. Därför vill jag nu undersöka hur elever med finska som modersmål förhåller sig till det svenska språket och deras svenskstudier. Är attityderna

verkligen så negativa som den allmänna debatten får dem att framstå som eller har eleverna ett annat synsätt?

1.2. Om språkdebatten i Finland

Herberts (1996) har studerat det finska språkklimatet ur ett finlandssvenskt perspektiv på slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet. Han kom fram till att den svenskspråkiga gruppen i Finland attitydmässigt ibland betraktas som en högstatusgrupp i samhället även om det inte förekommer några större skillnader i exempelvis arbetsfördelningen mellan de finsk- och svenskspråkiga grupperna i Finland (1996:27). Om detta verkligen är en allmän uppfattning är det inte underligt att attityderna mot den svenskspråkiga gruppen skulle vara i allmänhet negativa, menar jag.

Även tidningar och massmedia spelar sin roll när det gäller den finska debatten om svenska språkets ställning och språkklimatet. Tidningarna förmedlar bara en del av samhällsdebatten och i en undersökning av Herberts (1994 i Herberts 1996) har det framkommit att hälften av de finländska tidningarna i början av 1990-talet försökte balansera den pågående språkdebatten där båda parterna, oberoende av mängden av insändare som skickades in från båda sidorna, fick lika mycket plats på debattsidorna. Tidningarna gav alltså en felaktig bild av opinionsläget och fick debatten att framstå som mer intensiv än den egentligen var. Herberts påpekar även att det oftast är de mest irriterande debattinläggen som de som följer en debatt minns, vilket gör att debatten ofta upplevs mer infekterad än den i verkligheten är (1996:32-33). Att följa en ”infekterad” debatt från sidan kan enligt min åsikt således ge kunskap och föreställningar om ämnet som debatteras som man sedan sätter ett värde på. Detta kan leda till en positiv eller negativ attityd till debattämnet som kanske inte baseras på hela sanningen.

Efter att Sannfinländarna år 2011 tog plats i den finska riksdagen har debatten om svenskans status i det finska samhället återigen tagits upp. I exempelvis diverse blogginlägg och tidningsartiklar har medlemmar i detta nationalistiska parti uttalat sig bestämt om ”tvångssvenskan” och aktivt motarbetat den. Exempelvis argumenterar sannfinländaren Sampo Terho i sin blogg för att svenskan ska ändras

till ett valbart ämne i den finska skolan och påstår att majoriteten av den finländska befolkningen faktiskt är emot ”tvångssvenskan” och tvåspråkighet i Finland (Terho 2014 [www]). Ilmari Rostila, även han en sannfinländare, hävdar att det obligatoriska svenskämnet studeras på bekostnad av andra språkämnen och är oanvändbart för de flesta eleverna. Han menar också att svenskämnet är en bidragande orsak till att det råder en brist i språkkunskaperna bland finländare, eftersom språk i nuläget inte kan studeras efter intresse och behov (Demari 2014 [www]).

Det finns en del av befolkningen som anser att svenskan även i fortsättningen bör vara ett obligatoriskt skolämne i de finska skolorna. Folktinget, ett samarbetsorgan för den svenskspråkiga befolkningen i Finland, har listat en rad argument för den obligatoriska svenskan och bemöter exempelvis Rostilas påståenden om de bristande språkkunskaperna hos finska elever. Folktinget hänvisar exempelvis till en artikel i Time Magazine (29.07.2013 i Folktinget [www]) som i sin tur refererar till flera olika vetenskapliga rapporter om hur tvåspråkighet ger språkliga, kreativa och sociala fördelar. Enligt Folktinget skulle inte heller ett valbart svenskämne leda till ökat studerande av andra språk: sedan svenska språkämnet blev valbart i studentexamen 2005 har antalet elever som läser andra ämnen som tyska och ryska minskat kraftigt (Folktinget 2014 [www]).

1.3. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med min studie är att undersöka dels vilka attityder finska gymnasieelever generellt har till svenska som språk samt till att studera svenska och dels hur dessa attityder påverkar elevers användning av ordföljd, tempus och nominalfras. Jag vill också undersöka om en personlig kontakt med det svenska språket kan påverka elevers attityder till att studera svenska samt deras användning av de ovan nämnda grammatikstrukturerna. Ett annat syfte med min studie är att se var eleverna står i den pågående debatten om ”tvångssvenskan” i Finland: vad tycker eleverna egentligen, ska svenskan fortfarande vara ett obligatoriskt ämne i skolan och ser de möjligheter i svenskämnet? Eftersom mängden av informanter i min studie är för få för att kunna dra några definitiva slutsatser om finska ungdomars åsikter ska

resultatet i studien ses som vägledande. Jag har genomfört min studie efter följande huvudfrågeställningar:

- Vilka attityder har finska gymnasieelever till svenska som språk och att studera svenska i skolan?
- Påverkar elevernas attityder deras förmåga att använda korrekt ordföljd, tempus och nominalfras?
- Vilken personlig kontakt har elever i den finska skolan med svenska språket?
- Påverkar elevers personliga kontakt med svenska språket deras förmåga att använda korrekt ordföljd, tempus och böjning av nominalfras?

2. Teoretisk bakgrund

2.1. Vad är en attityd?

Det är svårt att på ett enkelt sätt definiera begreppet attityd. Ursprungligen tros ordet attityd komma från det latinska ordet *apptitudo*, vilket betyder *benägenhet* och det italienska ordet *atto*, som betyder *handling* och *beteende*. Begreppet skulle alltså ur dess ursprung kunna definieras som *benägenhet till handling* (Baker 1992:11). Inom socialpsykologin har det gjorts flera olika definitioner sedan 1930-talet vilket gör att begreppets betydelse har fått flera dimensioner under årens gång. De flesta forskare är dock överens om att en typisk egenskap för en attityd är dess värderande natur. Enligt Ajzen är en attityd ”a disposition to respond favourably or unfavourable to an object, person, institution or an event” (1988:4), en person reagerar alltså gynnsamt eller ogynnsamt mot personer eller händelser i sin omgivning. Enligt de flesta forskare är attityder inte medfödda; Allport (1954 i Garrett 2010) definierar begreppet som ”a learned disposition to think, feel and behave towards a person (or object) in a particular way” (2010:19). En attityd är alltså enligt Allport en inlärdd tendens hos människan att tänka, känna och bete sig på ett visst sätt när det gäller specifika personer eller objekt i vår omgivning.

De flesta forskare anser att en attityd har en komplex uppbyggnad men att det kan urskiljas tre huvudkomponenter: en kognitiv, en affektiv och en konativ komponent (Baker 1992:12-13, Ajzen 1988:4-7 och Garrett 2010:23). Enligt Bijvoets (2007) översättning har den kognitiva komponenten med individens tankar, kunskaper och föreställningar om attitydobjektet att göra. Dessa uppfattningar påverkar attityden men behöver inte vara sanna. Den affektiva komponenten handlar om individens känslomässiga värderingar: de tankar, kunskaper och uppfattningar, alltså den kognitiva komponenten, som en person har ligger på en graderad skala från en positiv, accepterande värdering till en negativ, avvisande sådan. Den konativa komponenten gäller individens beredskap att handla och bete sig så att det sker i överensstämmelse med dennes föreställningar och värderingar (2007:115).

2.2. Hur studerar man attityder och språkattityder?

Det finns tre viktiga undersökningsmetoder när det gäller att studera och mäta attityder och språkattityder: innehållsanalys, indirekt frågemetod och direkt frågemetod (Ryan, Giles & Hewstone 1988 i Bijvoet 1998:39, Garrett 2010:37). Innehållsanalysen består av direkta analyser på försökspersoner som agerar i olika situationer. När det gäller språkattityder är det som analyseras olika språkens och språkvarieteternas sociala ställning och behandling i samhället genom att observera hur försökspersonen kommunicerar och bemöts i en testsituation. Indirekta frågemetoder handlar om undersökningsmetoder där informanterna som deltar i undersökningen inte ska uppfatta dess syfte. Ett exempel på en sådan metod inom språkattitydsforskningen är en så kallad *matched guise-test*, där försökspersoner får bedöma ett antal talprov, ofta av tvåspråkiga talare, som representerar olika språkvarieteter. Dessa bedömningar används sedan för att dra slutsatser om försökspersoners attityder till de olika språkvarieteterna. Direkta frågemetoder är undersökningsmetoder, exempelvis en intervju eller enkät, där det frågas direkta frågor om informanternas attityder.

Enligt Garrett (2010) är attityder komplexa och han påpekar att det finns många olika aspekter hos varje attityd som ska uppmärksammas när de ska undersökas. Ett hypotetiskt exempel som han tar upp är en studie där ett antal

elevers attityder till swahililektioner ska undersökas. Då, menar Garrett, kan de olika aspekterna som inkluderas i attityden till lektionerna vara exempelvis språket i sig, läraren, klasskamraterna, undervisningsmetoderna och aktiviteterna, materialen som används samt det fysiska klassrummet (2010:20-21).

Vilka svårigheter finns det när attityder ska undersökas? Typiskt för attityder är att de inte går att betrakta eller mäta genom direkta observationer. Människors tankar och känslor är gömda, och även om man med en viss säkerhet kan dra slutsatser om våra medmänniskors beteende och på så sätt om deras attityder, går det aldrig att veta ifall beteendet verkligen speglar en viss attityd eller om personen bara vill framstå, medvetet eller omedvetet, som en viss typ av person (Baker 1992:11,18-19). Det är alltså därför attityder är svåra att mäta och det går aldrig att lita på en attitydundersökning, likt denna undersökning, helt och hållet.

En annan orsak som enligt Baker kan göra att en attitydundersökning saknar validitet är forskarens och undersökningens syftes påverkan på informanten. Exempelvis dennes ålder, etnicitet, kön och status kan påverka svaren som en informant ger i testsituationen (1992:19). Detta kan vara fallet i exempelvis en intervjuundersökning, där informanten kan anpassa sina svar enligt sin uppfattning om intervjuaren och intervjusituationen och möjligen svara på ett socialt accepterat sätt istället för att svara ärligt (Bijvoet 1998:40). Enligt mig kan detta även påverka en enkätundersökning, där faktorer som exempelvis forskarens namn och bakgrund samt studiens syfte kan ha en inverkan på informanternas svar. Informanterna i min undersökning kan exempelvis uttrycka positiva attityder till det svenska språket men det är svårt att veta ifall attityderna är sanna eller om eleverna bara vill framstå som "politiskt korrekta" individer utan fördomar mot ett minoritetsspråk, som svenskan är i Finland.

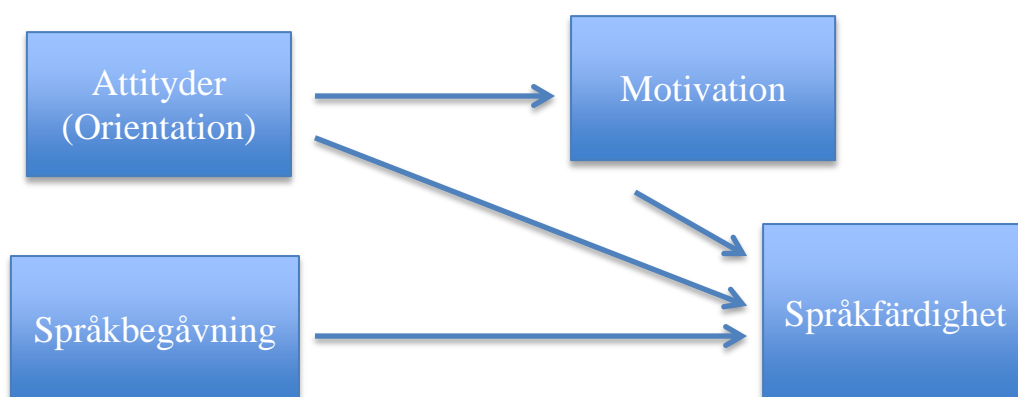
2.3. Om språkattityder

Språkattityder handlar om människors sätt att värdera olika språkvarieteter och dess talare och kan rikta sig mot företeelser på mikro- eller makronivå. På mikronivån är attityderna riktade mot de mindre beståndsdelarna i språket så som ett visst uttal eller ord. Makronivån gäller attityder till större språkliga sammanhang som

exempelvis språkpolitiska beslut, språkval eller språkvårdande åtgärder (Bijvoet 1998:33).

Enligt Bijvoet (1998) är en språkattityd alltså inte bara en attityd mot ett språk, dialekt eller brytning i sig, utan snarare även en attityd mot den grupp som talar det (1998:33). Människor använder språk för att identifiera sig själva och andra med olika sociala grupper, och språkattityder hjälper en att forma en attityd även till sin egen och andra individers sociala grupper. Om de finska eleverna exempelvis skulle ha särskilt negativa attityder till att studera svenska behöver det inte, enligt Bijvoet, betyda att det är själva språket som de inte tycker om utan att det kanske skulle finnas fördomar mot just den svenskspråkiga gruppen i Finland eller svenskarna i Sverige.

Lamberts (1974, i Gardner 1985) socialpsykologiska modell förklarar delvis olika typer av språkattityders påverkan till andraspråksinläring. Enligt denna modell har andraspråksinlärare antingen integrativa eller instrumentella attityder till att lära sig ett främmandespråk. Inlärare med integrativa attityder har ett uppriktigt intresse för det nya språket och den kulturen som detta språk inkluderas i och vill därför lära sig språket. De inlärare med instrumentella attityder vill lära sig språket endast för att ha nytta av det i olika sammanhang så som i arbets- eller kulturlivet. Denna attityd påverkar sedan inlärares motivation att lära sig språket, vilket i sin tur är en faktor som påverkar språkfärdigheten. Den andra viktiga faktorn som enligt denna modell påverkar andraspråksinläringen är individens naturliga språkbegåvning (1985:133).

Figur 1: Den socialpsykologiska modellen anpassat efter Gardner (1985:133).

3. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer jag att redovisa tidigare forskning om attityder till svenska språket hos finländare. Jag kommer även att lägga fram befintlig forskning om de typiska inlärningssvårigheterna i det svenska språket hos finländare, med fokus på användningen av ordföljd, tempus och nominalfras.

3.1. Forskning om attityder till svenska språket i Finland

Riikonen (2010) studerade med en enkätundersökning finska gymnasieelevers attityder till svenska språket i en finskspråkig och i en svenskspråkig stad i Finland. Hon kom fram till att de flesta eleverna i båda städerna var positiva till svenska språket, vilket enligt henne var överraskande eftersom det exempelvis i media verkar som att den allmänna uppfattningen är att ”tvångssvenskan” är någonting som upplevs som något negativt bland finländare. Eleverna i den mer svenskspråkiga staden Åbo var enligt Riikonen generellt sett något mer positiva till svenskan än eleverna i den finskspråkiga staden Loimaa.

Mustila (1990) undersökte 1 217 finska gymnasieelevers motivation för, attityder till och intresse för svenska. Studien vilar på Gardners och Lamberts (1972 i Mustila 1990:45) motivationsteori, där motivationen kan delas in i två grupper: integrativ och instrumentell motivation. Enligt denna teori kräver en framgångsrik andraspråksinlärning integrativ motivation, motivation som uppstår när en person vill lära känna och vara delaktig i en annan kultur där ett språk talas. Bestående positiva attityder till kulturen och språket som ska läras in är en faktor som förstärker och upprätthåller studiemotivationen (Mustila 1990:25). Om en person är instrumentellt motiverad, vill den bara uppnå en kompetens i ett språk för att kunna använda det som ett verktyg för att ha nytta av det exempelvis i arbetslivet. Mustila delar in eleverna i sin studie i tre grupper: goda, vanliga och svaga elever. Av eleverna tillhör 16,7 procent gruppen goda elever. Dessa elever är integrativt motiverade och visar intresse för extra språkstudier i svenska. 45,3 procent av eleverna delas in i gruppen vanliga elever. Eleverna i denna grupp är motiverade i inlärningssituationer i skolan samt gör sina hemläxor och de flesta eleverna i denna

grupp är instrumentellt motiverade. 38 procent av eleverna i studien tillhör gruppen svaga elever. Dessa elever är endast hemuppgiftsorienterade eller saknar helt motivation för språkstudier (Mustila 1990:202). Det är alltså minoriteten av eleverna i Mustilas undersökning som kan sägas vara uppriktigt intresserade av att studera svenska. De flesta eleverna är således endast instrumentellt motiverade att studera eller saknar studiemotivationen helt.

3.2. Vanliga inlärningsvärigheter hos finska andraspråkstalare, fokus på ordföljd, tempus och nominalfras

Källström (1985) har skrivit en kontrastiv beskrivning av det finska språket och beskriver i ett kapitel olika typer av problem som kan uppstå när en finstalande ska lära sig svenska. De svårigheterna som har med svenskans ordföljd att göra handlar främst om negationens och andra satsadverbialens olika placeringar i huvudsatsen och bisatsen. Även användningen av omvänd ordföljd är någonting som skapar problem för många finstalande inlärare. Svenskans "V2"-regel, att verbet placeras som ord nummer två i huvudsatsen, är relativt unik och även om man också i finskan kan använda omvänd ordföljd, handlar det då enligt Källström om textgrammatiska principer istället för en satsgrammatisk regel som i svenskan. Dessa två grammatiska regler vållar inte endast problem för finskspråkiga, utan för de flesta icke-svenska inlärare (1985:48-49).

När det handlar om användningen av korrekt tempus anser Källström att det största problemet för finstalande är att använda futurum på ett korrekt sätt, eftersom finländarna har en tendens att använda verbet *ska* för ofta. Källström hävdar att problemet uppstår eftersom finska inlärare ofta likställer bruket av verben *ska* och *skulle* med finskans konditionalis, vilket leder till överanvändning och ibland fel i användningen av korrekt tempus (1985:47). Att finskan saknar konjugationer och vokalväxling i verbböjning är också en faktor som kan skapa problem vid användningen av korrekt tempus vid korrekt tillfälle (Källström 2012:112).

Källström nämner även användningen av bestämd och obestämd form av substantiv som ett vanligt problem för finstalande. Han menar att den största

svårigheten för finska inlärare är att ”uppöva känslan för vilka situationer som kräver bestämd form och vilka som kräver obestämd” (1985:46). Saknaden av denna känsla gör att finskspråkiga inlärare ofta böjer substantiven fel i sitt inlärarspråk. Andra faktorer som kan påverka faktumet att finländarna ofta har problem med att böja substantiv och nominalfraser korrekt är att det finns fler deklinationer, pluraländelser, i svenskan än i finskan och att det inte finns några nollplural eller vokalväxlingar i finskans sätt att böja substantiv. Finskan saknar även genus vilket kan skapa oklarheter och förvirring när det gäller böjning av substantiv (Källström 2012:54,56).

Lahtinen (1993) har studerat finska gymnasieelevers användning av olika typer av nominalfraser i sin inlärarsvenska. Totalt 342 elever deltog i undersökningen och 456 uppsatser analyserades. När studien gjordes gick 144 av eleverna i årskurs 1 på gymnasiet och 228 elever i årskurs 3. Lahtinen kom fram till att den komplicerade kongruensen inom nominalfrasen i svenskan skapade svårigheter för de finska eleverna även efter flera års formella studier. Hon anser att anledningen till att nominalfrasen vållar sådana svårigheter för de finska inlärarna är avsaknaden av ett liknande system i det finska språket eller de andra språken som eleverna studerat tidigare. Eleverna skapade en stor variation av olika former och feltyper, men Lahtinen menar att det ändå finns en systematik i deras produktion av nominalfraser i svenskan. Detta hävdar hon eftersom eleverna producerade ett antal olika former som var färre till antalet än om produktionen och användningen av nominalfraser vore helt slumpmässigt (Lahtinen 1993:97-98).

4. Material och metod

I det här kapitlet kommer jag att redovisa det material som användes i studien och hur jag gick tillväga när det skulle analyseras.

4.1. Material

Det material som används i denna studie är uppsatser skrivna av 70 elever i årskurs ett och två på gymnasiet samt enkäter som samtliga informanter har besvarat. Enkäten som användes finns som bilaga på både svenska och finska. Enkäterna användes för att samla in data angående vilka attityder eleverna har till svenska språket och till att studera svenska och det gjordes genom en direkt frågemetod med flervalsfrågor, vilket är ett sätt att studera attityder på. Denna metod valde jag för att kunna ha ett så stort antal informanter som möjligt inom arbetets ramar. Frågorna i enkäten handlar om elevernas attityd till, intresse för och kontakt med svenskan samt hur motiverade de är att studera svenska i skolan. Frågorna till eleverna ställdes på finska. Samtliga uppsatser är skrivna under lektionstid och eleverna har haft tillgång till ordböcker under arbetet.

I denna studie deltog 70 informanter från två olika gymnasieskolor i huvudstadsområdet i Finland. Båda skolorna ligger i ett finskspråkigt område. Samtliga informanter är elever som talar finska som sitt modersmål och studerar svenska som ett främmandespråk. Av de deltagande informanterna har 62 börjat studera svenska i årskurs 7 och åtta informanter har börjat sina studier i årskurs 4. Från början samlades det in data från 103 elever, men 33 informanter valdes bort från studien. Av dessa elever hade 25 skrivit 15 satser eller färre, alternativt ingenting i sina uppsatser, vilket gör att jag anser dem som för korta för en grammatisk analys. Av de bortvalda eleverna angav sju stycken ett annat modersmål än finska. En elev hade inte fyllt i enkäten alls.

4.2. Metod

Materialet samlades in av den lärare som hade huvudansvaret för svenskundervisning i varje klass. Metoden som används i denna studie är analys av både enkäten och användningen av ordföljden, tempuset och nominalfrasen i elevernas uppsatser. Efter enkätanalysen delades eleverna in i olika grupper tre gånger och sedan jämfördes resultaten i textexemplen mellan varje grupp. Den första uppdelningen var baserad på den attityd som eleverna visade till sina svenskstudier, den andra på elevernas kontakt med svenska språket och den tredje på elevernas attityd till både sina svenskstudier och svenska språket. Enkäten som används i denna studie utgår från enkäten som Riikonen (2010) använde i sin undersökning för att möjliggöra jämförelser mellan dessa två studier. Enkäterna var dock ej identiska.

4.2.1. Gruppindelning

De frågorna i enkäten som jag anser som viktiga för den första gruppindelningen är frågor som främst handlar om elevernas attityder till och motivation för att studera svenska:

4. Skulle du studera svenska även om det inte var obligatoriskt?

Välj svarsalternativet som passar dig bäst: 1 = håller helt med, 2 = håller delvis med, 3 = Håller delvis inte med, 4 = håller inte alls med

18. Det är lätt att lära sig svenska.	1	2	3	4
19. Det är nyttigt att lära sig svenska.	1	2	3	4
20. Jag tycker om att lära mig svenska.	1	2	3	4
21. Jag skulle vilja vara framgångsrik i mina studier i svenska.	1	2	3	4
23. Jag satsar på mina svenskstudier.	1	2	3	4

Av svaren till flervalsfrågorna har det räknats en snittsiffra, där siffran mellan 1 och 2,5 representerar en positiv attityd till studierna och siffran mellan 2,6 och 4 en negativ attityd. Om siffran stämmer överens med svaret till fråga fyra anses attityden

till svenskstudier som positiv. Om inte, har jag tagit stöd från informantens andra svar i enkäten för att definiera attityden. Min hypotes är att elevens attityd till att studera svenska i någon mån även speglar dennes attityd mot själva språket och därför har jag valt att analysera dessa frågor i detalj. Jag utgår i min undersökning delvis från Lamberts (1974) socialpsykologiska modell och antar därför att attityden som eleven visar kan kopplas till dennes motivation, något som i sin tur påverkar språkkunskaperna (i Gardner 1985:133).

Den andra gruppindelningen handlar om elevernas kontakt med svenskan, så frågorna som handlar om elevernas kontakt med svenska språket har också undersökts närmare i denna studie:

7. Har du vänner eller släktingar som talar svenska som sitt modersmål?
8. Har du vänner eller släktingar som bor i Sverige?
11. Läser du böcker eller tidningar på svenska?
12. Lyssnar du på svensk musik?
13. Tittar du på svenska filmer eller TV-serier?

Likadant som med flervalfrågorna gällande attityd, räknades det fram en snittsiffra ur elevernas svar till frågorna 11-13. En siffra över 2,5 visar en självvald kontakt till svenskan: eleverna har alltså kontakt med svenskan eller den svenska kulturen av sin egen vilja minst någon gång i månaden. Frågorna om svenskspråkig släkt eller vänner handlar om elevers möjliga kontakt med svenska språket eller Sverige via relationer. Dessa frågor anser jag viktiga eftersom jag har en hypotes om att kontakt med den svenska språkgruppen eller språket kan påverka elevers språkliga prestation och attityd till svenskstudierna på ett positivt sätt. Resterande frågor i enkäten har alltså använts som stöd i analysen och inte analyserats närmare eftersom flera av eleverna inte har följt enkätens instruktioner.

Efter att enkätsvaren hade sammanställts delade jag in eleverna i olika grupper baserat på informationen på enkäterna. Alla deltagande elever delades alltså in i två grupper tre gånger, beroende på vilken aspekt jag valde att undersöka. Den första grupperingen handlar om elevernas attityder till svenskstudierna och formar grupperna **A1**: elever med negativa attityder och **A2**: elever med positiva attityder.

Den här gruppindelningen handlar endast om elevernas attityder till att studera svenska, och det betyder att elevernas attityder till svenska språket kan variera.

Den andra gruppindelningen handlar om elevernas kontakt med svenskan. Grupp **B1** består av elever med ingen kontakt med svenska språket eller den svenska språkgruppen. I grupp **B2** finns det elever som har kontakt med svenskan antingen via relationer med den svenskspråkiga gruppen eller via frivilliga aktiviteter.

Den sista uppdelningen gäller elevernas attityder mot svenska språket som helhet. Den första gruppen, **C1**, består av elever som har både positiva och negativa attityder till svenskstudierna, men som har beskrivit det svenska språket med ett eller flera negativa adjektiv. De elever som har positiva attityder till såväl svenskstudier som själva språket formar den andra gruppen, **C2**. Som hjälp att definiera vilka elever som tillhör dessa grupper har fråga 26. använts.

26. Hur skulle du beskriva det svenska språket? Markera tre svarsalternativ.

☐ svårt	☐ onödigt
☐ lätt	☐ låter dumt
☐ intressant	☐ logiskt
☐ tråkigt	☐ användbart
☐ något annat, vad?	_____

4.2.2. *Analys av uppsatser*

Efter indelningen analyserades det tre olika faktorer i elevernas texter: ordföljd, tempus och substantivens och adjektivens böjning i en nominalfras. Dessa tre faktorer valdes för att begränsa arbetet. Genom elevernas användning av dessa grammatiska strukturer räknades det fram en ”felkvot”, där alla fel- och rättanvändningar markerades. Efter det räknades det fram en procentsiffra som representerar elevernas felanvändning av varje grammatisk struktur. Slutligen jämfördes de olika grupperna som eleverna hade delats in i: båda attitydgrupperna (attityd till studierna och attityd till språket) samt kontaktgrupperna.

I analysen av ordföljd räknades alla typer av satser som en enhet. Detta betyder att varje huvudsats och bisats räknades som en enhet och **främst** fokuserade

jag på elevens sätt att placera negationen, satsadverbialet och verbet i satsen. Detta eftersom jag ville koncentrera mig på de svårigheter som finländska inlärare brukar ha när det gäller att använda korrekt ordföljd. Andra typ av fel har dock också analyserats. Denna analysmetod innebär att även bisatser som fungerar som en satsdel inom huvudsatsen analyserades som enskilda enheter. När det gäller tempus räknades alla tempusformerna som var böjda på ett korrekt sätt som korrekta, så även de gångerna en elev hade använt fel verb men böjt det på ett korrekt sätt räknades denna form som rätt använd. I användningen av nominalfras gäller det att eleven har böjt huvudordet, den eventuella artikeln samt det eventuella adjektivet på ett korrekt sätt. Bestämningar i form av bisatser räknades inte med.

4.3. Reliabilitet och validitet

Undersökningssituationen har varit samma för samtliga informanter; enkäterna var likadana för alla elever och de fylldes i under lektionstid. Frågorna i enkäten anser jag som lätta att uppfatta, vilket minskar möjligheten för missuppfattningar. Detsamma gäller uppsatsskrivandet, eleverna fick skriva sina texter under lektionstid och samtliga av dem hade tillgång till svenska ordböcker. Det som skiljer sig mellan eleverna från de två olika skolorna är att eleverna hade olika uppgifter när det gällde skrivandet, alla har alltså inte skrivit om samma ämne. Även om detta är fallet anser jag att undersökningen har en hög reliabilitet.

När det gäller undersökningens validitet menar jag att enkätundersökningen mäter det som den ska göra: elevernas attityder till svenska som språk, svenskstudierna samt deras kontakt med svenskan. Man måste dock komma ihåg att det alltid finns problem med validiteten när det gäller attitydundersökningar. Attityderna som informanterna i denna studie har går inte att direkt observera vilket gör att man aldrig kan vara helt säker på att de svaren som ges stämmer överens med informanternas riktiga attityder (Baker 1992:11,18-19).

Det finns också en allmän risk med en direkt frågemetod med flervalssfrågor: flervalssalternativen kan begränsa och styra informantens svar och svaren till de direkta frågorna blir kanske inte helt ärliga (Bijvoet 1998:40). Även jag, som den personen som utför undersökningen, kan ha en viss påverkan på informanterna:

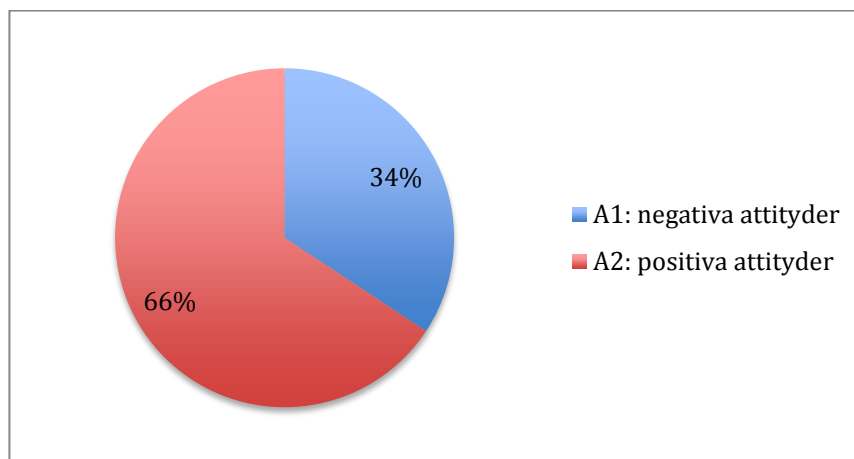
faktumet att jag är finsk men studerar i Sverige kan möjligtvis påverka de svaren som jag får från de finska ungdomarna.

För att uppnå en högre validitet i uppsatsanalysen har de uppsatser vilkas längd är mindre än 15 satser plockats bort för att ha tillräckligt många grammatiska strukturer att analysera. En faktor som kan påverka validiteten i uppsatsanalysen är att endast jag har analyserat samtliga 70 uppsatserna, vilket gör att det finns en möjlighet för missräkningar i form av den mänskliga faktorn. För att göra validiteten högre bör analysarbetet gjorts av två separata forskare då det hade varit möjligt att jämföra analysresultaten och eventuella fel hade kunnat åtgärdas.

5. Resultat

5.1. Gruppindelning

5.1.1. Första grupperingen: attityd till svenskstudierna - A1 och A2

Figur 2: Uppdelningen mellan grupperna A1 och A2

Av de 70 elever som svarade på enkäten har 24 elever negativa attityder till att studera svenska i skolan. En av dessa elever har börjat studera svenska redan i årskurs fyra. De tillhör gruppen **A1**. Eleverna har fått en snittsiffra mellan 2,6-4, vilket betyder att de har svarat antingen ”håller delvis inte med” eller ”håller inte alls med” på påståenden nedan:

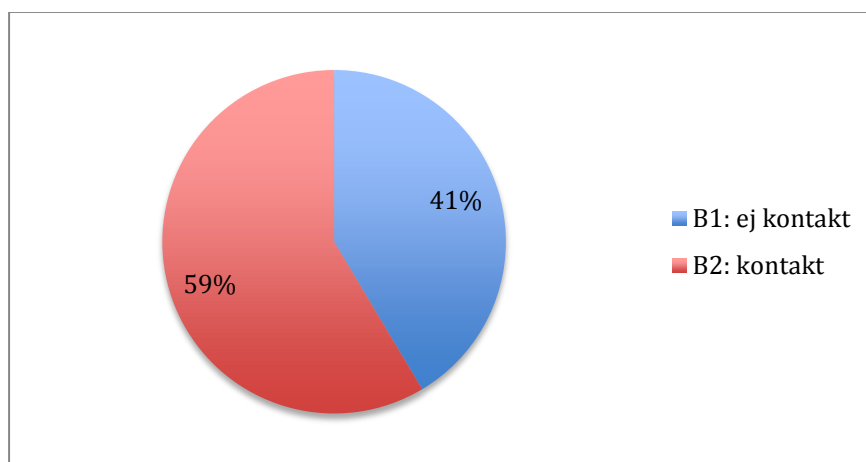
18. Det är lätt att lära sig svenska.
19. Det är nyttigt att lära sig svenska.
20. Jag tycker om att lära mig svenska.
21. Jag skulle vilja vara framgångsrik i mina studier i svenska.
23. Jag satsar på mina svenskstudier.

Av dessa 24 elever anger bara två elever att de skulle läsa svenska även om det inte var ett obligatoriskt ämne i skolan. Dessa två elever har dock beskrivit svenskan med negativa ord så som *låter dumt*, *oanvändbart*, *tråkigt* och *ointressant* (fråga 26) vilket är anledningen till att de ändå har delats in i gruppen *elever med negativa attityder*. En av dessa två elever har dock angett att svenskan bör vara ett obligatoriskt ämne i skolan.

Av de deltagande eleverna tillhör 46 av 70 grupp **A2**: elever med positiva attityder. Sju av dessa elever har börjat studera svenska i årskurs fyra. Dessa elever ligger under snittet 2,5 och deras positiva svar stämmer överens med frågorna 1 och 2. 36 av dessa elever skulle studera svenska även om det inte var ett obligatoriskt ämne och 24 tycker att svenskan bör vara ett obligatoriskt ämne i skolan. De 10 eleverna som inte skulle studera svenska om det inte var obligatoriskt anser trots det att svenskan ska vara ett obligatoriskt ämne i skolan. 19 av dessa 46 elever beskriver svenskan med negativa adjektiv (*låter dumt och tråkigt*), vilket kan betyda att de har positiva attityder till svenskstudierna, exempelvis av instrumentella skäl, men negativa attityder när det gäller själva språket.

Sammanfattningsvis är det alltså 25 (en elev från A1 och 24 elever från A2) av 70 elever som anser att svenska bör vara ett obligatoriskt ämne i skolan. 38 (två elever från A1 och 36 från A2) av de 70 tillfrågade svarade att de skulle studera svenska även om det inte var ett obligatoriskt skolämne.

5.1.2. Andra grupperingen: kontakten med svenska språket - B1 och B2

Figur 3: Uppdelningen mellan grupperna B1 och B2

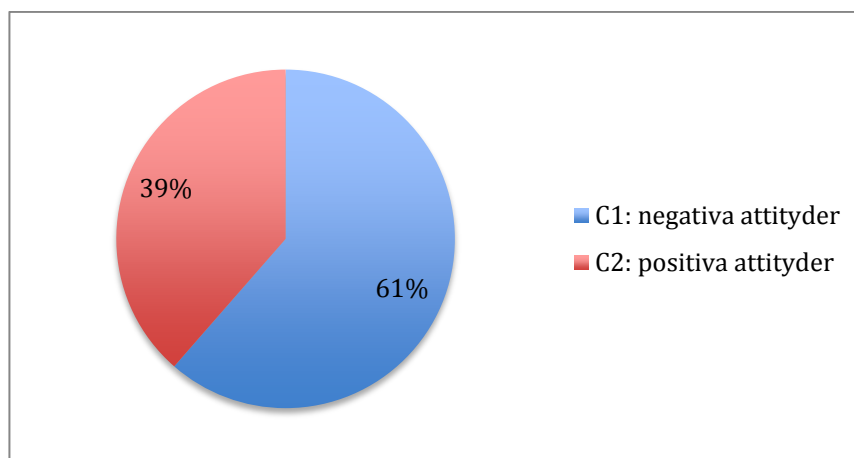
Av de 70 eleverna som svarade på enkäten har 29 elever inga personliga kontakter till svenska språket, kulturen eller den svenska språkgruppen. Fyra av dessa elever har börjat studera svenska i årskurs 4. De 29 eleverna tillhör gruppen **B1** och det betyder att de inte känner någon som talar svenska som sitt modersmål eller att de inte har någon frivillig kontakt med språket via aktiviteter relaterade till svensk litteratur, musik, television eller massmedia.

41 av 70 elever, fyra som redan börjat studera svenska i årskurs fyra, anger att de antingen har kontakt med svenskan via personliga relationer eller frivilliga aktiviteter och dessa elever formar gruppen **B2**.

Av dessa 41 har 33 elever antingen svensktalande släktingar eller vänner antingen i Sverige eller Finland. De har alltså kontakt med svenskan via relationer. Denna grupp har ingen frivillig kontakt med språket via aktiviteter relaterade till det svenska språket. Åtta av de 41 eleverna har en frivillig kontakt med svenskan men inga personliga relationer till det. Två av 70 elever har kontakt till svenskan både via relationer och aktiviteter.

Av de elever med negativa attityder till svenskstudierna har 29 % kontakt med svenskan via relationer. Ingen av dessa elever har kontakt med svenskan av sin egen vilja. Av eleverna med positiva attityder till svenskstudierna har 74 % kontakt med svenskan. 61 % har kontakt via relationer och 17 % av sin egen vilja.

5.1.3. Tredje grupperingen: helhetsattityder till svenskan - C1 och C2

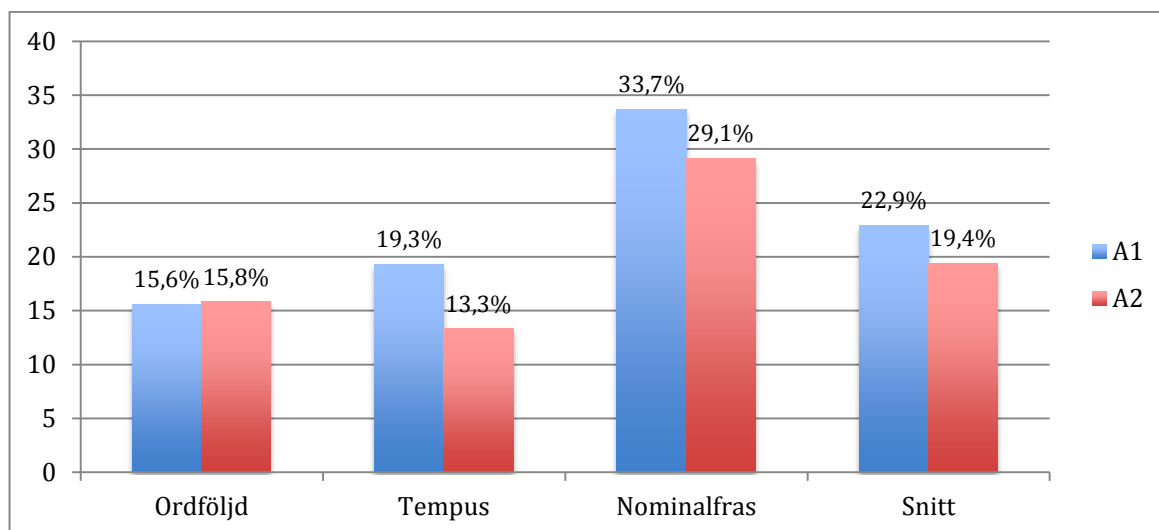
Figur 4: Uppdelningen mellan grupperna C1 och C2

43 av de 70 deltagande eleverna tillhör gruppen **C1**, vilket betyder att de har varierande attityder till svenskstudierna men inte en positiv attityd till det svenska språket. Fyra av dessa elever har börjat studera svenska i årskurs fyra. En del av dessa elever uppskattar det svenska språkets användbarhet i sina liv och deras svar ligger i snitt under 2,5 när det gäller frågorna som handlar om studieattityder. Att eleverna inte har helt positiva attityder till svenskan framgår av elevernas svar till fråga 26, där varje elev beskriver svenska språket med minst ett negativt adjektiv.

Av 70 elever tillhör 27, fyra som studerat svenska sedan fjärdeklassen, gruppen **C2** och anger bara positiva svar i enkäterna angående svenskstudier och det svenska språket. Dessa elever ligger under snittet 2,5 i studieattitydsskalan och anger att de skulle studera svenska även om det inte var ett obligatoriskt ämne i skolan. De ser också nytta i att kunna det svenska språket och beskriver det som användbart i sina framtida yrkesliv. Dessutom beskriver dessa elever svenska språket med flera positiva adjektiv, exempelvis *intressant*, *logiskt* och *vackert*.

5.2. Analys av uppsatser

5.2.1. Grupperna A1 och A2

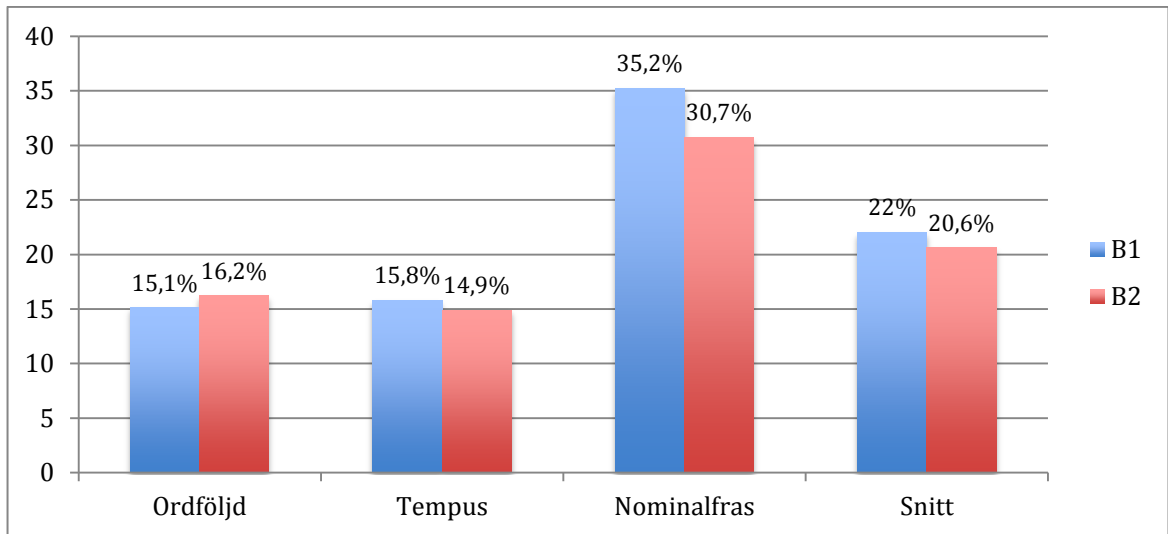
Figur 5: Antalet språkliga fel i grupp A1 och A2:s uppsatser

Grupp A1, alltså elever med negativa attityder till svenskstudierna, lyckas marginellt bättre än grupp A2 i användningen av korrekt ordföljd i sina uppsatser. I snitt är felprocenten 15,6, vilket betyder att de klarar av att använda korrekt ordföljd i 84,4 % av de satserna som skrivs. I grupp A2, elever med positiva attityder, är motsvarande felprocent 15,8, vilket betyder att skillnaden mellan dessa två grupper är väldigt liten: 0,2 %.

När det gäller korrekt användning av tempus är det gruppen med positiva attityder till studierna som lyckas bättre. Felprocenten hos grupp A2 är 13,3 och hos grupp A1 19,3. Skillnaden är alltså 6 %.

I användningen av nominalfras är det grupp A2 som återigen har en mindre felprocent: 29,1. I gruppen A1 är felprocenten 33,7 vilket gör att skillnaden är 4,6 %. I snitt lyckas då eleverna med positiva attityder till svenskstudierna lite bättre: felprocenten gällande alla dessa tre faktorer blir 19,4 till skillnad från gruppen A1 där snittet blir 22,9.

5.2.2. Grupperna B1 och B2

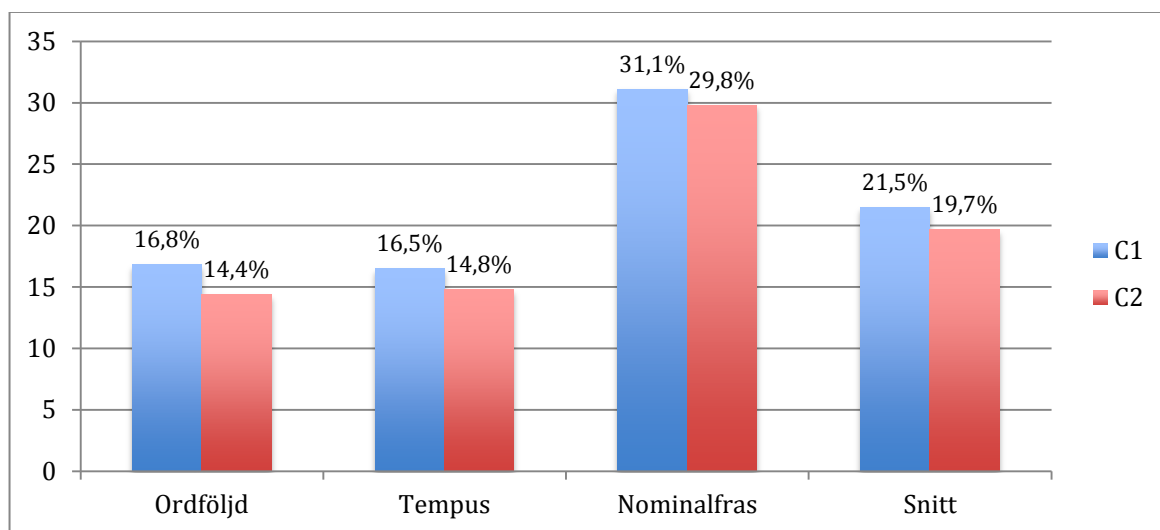
Figur 6: Antalet språkliga fel i grupp B1 och B2:s uppsatser.

I användningen av korrekt ordföljd lyckas grupp B1 med ingen kontakt med svenskan bättre än gruppen med kontakt till svenskan. Felprocenten i denna grupp är 15,1 jämfört med grupp B2:s 16,2. Skillnaden mellan grupperna blir då 1,1 %.

Grupp B2 lyckas bättre med användningen av korrekt tempus: felprocenten är 14,9 jämfört med B1:s 15,8: Skillnaden blir endast 0,9 %. B2 lyckas även bättre i korrekt användning av nominalfras: felprocenten är 30,7 jämfört med B1:s 35,2 %. Skillnaden mellan dessa två grupper blir här 4,5 %.

I snitt lyckas gruppen B2 bättre i användningen av alla tre faktorerna. Deras felprocent är sammanlagt 20,6 medan B1:s är 22 %. Skillnaden blir 1,4 %.

5.2.3. Grupperna C1 och C2

Figur 7: Antalet språkliga fel i grupp C1 och C2:s uppsatser.

De elever som har positiva attityder till svenskstudierna och svenska språket i allmänhet lyckas bäst med alla de tre grammatiska konstruktionerna. Felprocenten i grupp C2:s användning av korrekt ordföljd var 14,4, tempus 14,8 och nominalfras 29,8. Snittet blir då 19,7 %. C1:s motsvarande felprocent i användningen av korrekt ordföljd är 16,8, tempus 16,5 och nominalfras 31,1. Snittet blir 21,5 % vilket betyder att skillnaden mellan dessa två grupper är 1,8 %.

5.3. Sammanfattning av resultat

Generellt sett klarar eleverna med positiva attityder eller kontakt med svenskan av användningen av de korrekta grammatiska strukturerna en aning bättre än de eleverna med mer negativa attityder eller ingen kontakt med svenskan. Dessa elever med negativa attityder eller ingen kontakt med svenskan verkar dock lyckas bättre i användningen av ordföljd, men skillnaden till gruppen A2 respektive B2 är väldigt liten. Bara eleverna som har både positiva attityder till svenskstudierna och svenska språket verkar klara av alla de olika strukturerna lite bättre. Skillnaderna mellan de olika elevgruppernas prestationer är generellt sett väldigt små, och det får sägas att de individuella skillnaderna är de allra största när det gäller grammatisk prestation.

6. Diskussion

I detta kapitel kommer jag att diskutera resultaten i studien. Först kommer jag att resonera kring gruppindelningarna och de attityderna som kan urskiljas, sedan användningen av de tre olika grammatiska strukturerna (ordföljd, tempus och nominalfras), och till sist kommer jag att jämföra gruppernas resultat med varandra.

6.1. Attityder

Min studie visar att det finns både positiva och negativa attityder till svenska språket när det gäller finska ungdomar som studerar på gymnasiet. En klar majoritet, 66% av eleverna i studien, har positiva attityder till att lära sig svenska, medan en minoritet, 39%, har positiva attityder till såväl svenskstudierna som svenska som språk. Enligt Lamberts (1974, i Gardner 1985) socialpsykologiska modell kan denna skillnad i attityder handla om elevernas integrativa och instrumentella attityder (eng. orientation) till andraspråksinläring. Eleverna med positiva attityder till svenskstudierna och svenska språket har enligt denna modell en integrativ attityd till svenskan, de har alltså ett uppriktigt intresse för svenska språket och den svenska kulturen och vill därför lära sig språket. De elever som enbart har positiva attityder till språkstudierna representerar den instrumentella attityden, då eleverna endast vill lära sig språket för att ha nytta av det i olika sammanhang, exempelvis i arbetslivet. Dessa attityder påverkar sedan elevens motivation till att lära sig språket, vilket i sin tur är en faktor som påverkar den individuella språkfärdigheten (1985:133).

Eftersom svenskan är ett minoritetsspråk i Finland kan man spekulera kring anledningen till att så många verkar ha en instrumentell attityd till svenskan. Lambert talar om de instrumentella attitydernas betydelse i ett samhälle där det egna språket har en minoritetsstatus och individen blir tvungen att skaffa sig kunskaper i majoritetsspråket för att kunna delta i samhällslivet (i Gardner 1985:134). Detta är inte fallet för de finskspråkiga eleverna i Finland, men ändå finns det flera som vill lära sig svenska för dess nytta. Vad är det då som skapar dessa instrumentella attityder hos de finska eleverna? En majoritet av eleverna tror att de kan ha nytta av kunskaper i svenska i sina kommande arbetsliv. Att kunna kommunicera med den

svensktalande minoriteten och även svenska individer från grannlandet kan vara viktigt särskilt i arbeten i servicebranschen och företagslivet i Finland. Herberts (1996) nämner finlandssvenskan och finländarnas förmåga att tala svenska som ”en bro till Norden”. Svenska språket är bron som inkluderar Finland i den nordiska intressesfären kulturellt, politiskt och ekonomiskt (1996:32). En annan orsak till att eleverna är instrumentellt motiverade till att lära sig svenska kan vara betygen och viljan att vara framgångsrik i sina studier. Att ha betyg i svenskan (och i andra ämnen) påverkar också elevernas framtid när det gäller framtida studier och arbetsliv.

Det är en minoritet av eleverna som har helt positiva attityder till svenskan. Detta resultat skiljer sig från Riikolas (2010) då en klar majoritet av eleverna i båda städerna hade positiva attityder till svenska språket. Detta är intressant eftersom Riikola jämförde en svenskspråkig och en finskspråkig stad nära västkusten, där även den finskspråkiga staden ligger relativt nära ett svenskspråkigt område. Båda skolorna i min studie ligger i ett finskspråkigt område, förvisso i närheten av ett par svenskspråkiga städer, men attityderna verkar trots det vara mer negativa. Varför uppstår det då skillnader i attityderna mellan dessa elever? Som Bijvoet (1998) nämner handlar språkattityderna inte alltid bara om det språket som attityderna riktas till, utan även till individer som talar språket (1998:33). I detta fall kunde det vara exempelvis attityden till svenskläraren, den övriga elevgruppen eller den svenskspråkiga befolkningen **på** området som påverkar elevernas olika attityder. Även det fysiska klassrummet, svensklektionerna och de aktiviteterna och materialen som används på lektionerna kan vara aspekter som påverkar dessa olika attityder hos eleverna (Garrett 2010:20-21).

Ett resultat av en undersökning som marknadsundersökningsföretaget Taloustutkimus gjorde för Yle nyheter år 2013 är att 63 % av finländarna vill att den obligatoriska skolsvenskan ska bli frivillig. Dessa resultat stämmer överens med resultatet i min studie då 64 % av de deltagande eleverna skulle vilja undgå den obligatoriska svenskan. Det är dock värt att nämna att 58 % av eleverna i min undersökning skulle studera svenska även om det inte var ett obligatoriskt skolämne. En anledning till detta resultat kan vara att många ser nyttan i att kunna tala svenska men tycker inte om tanken att vara tvungen att lära sig ett språk som man kanske

uppfattar som ett högstatusspråk i landet. Enligt Hecter (1975, i Herberts 1996) skapar statuskillnader mellan två olika språkgrupper en risk för konflikt mellan de inblandade, och i Finland råder det enligt Herberts en allmän uppfattning om svenskspråkiga som en högstatusgrupp (1996:27).

6.2. Språklig nivå i uppsatserna

Att ha en positiv attityd till svenskan och av den anledningen vara motiverad att studera svenska verkar inte ha någon stor påverkan på elevernas sätt att skriva korrekt svenska, i alla fall inte när det gäller de tre grammatiska strukturerna som jag analyserat närmare. De individuella skillnaderna är större än de skillnaderna som finns mellan de fyra grupperna (A1, A2, C1 och C2) som eleverna är uppdelade i enligt attityd när det gäller elevernas grammatiska prestation i sina uppsatser. Flera av eleverna med negativa attityder till såväl studierna som språket kan skriva relativt felfritt samtidigt som flera av de med positiva attityder kan göra flera fel i samtliga delar av den grammatiska analysen. Detta tyder på att attityden till språket och språkstudierna inte spelar någon extremt viktig roll när det gäller andraspråksinläring. Man kan anta att det snarare är andra faktorer, exempelvis den individuella elevens språkbegåvning enligt Lamberts socialpsykologiska modell, som har effekt på språkinläringen (Gardner 1985:133).

Skillnaderna mellan de olika gruppernas prestation är alltså väldigt små, men vilka slutsatser kan då dras av denna studies resultat? Av de marginella skillnaderna som kan upptäckas i de olika gruppernas snittresultat kan det ändå dras slutsatsen att positiva attityder till svenskstudierna verkar påverka grammatisk prestation mer än den kontakten som eleverna i studien har med svenska språket. När det gäller kompetens att skriva korrekt ordföljd är det eleverna som har positiva attityder till svensksstudierna och svenska språket (C2) som gör minst antal fel. I användningen av korrekt tempus och böjning av nominalfras är det eleverna med positiva attityder till svenskstudier (A1) som klarar sig bäst. Viktigt att minnas vid läsningen av denna studies resultat är att mängden informanter är tämligen få vilket gör att några absoluta slutsatser om hur attityder påverkar elevernas förmåga att skriva korrekta

grammatiska strukturer inte kan dras. Resultatens generaliserbarhet är med andra ord relativt låg.

En majoritet av eleverna som deltog i min studie har ingen kontakt med svenska språket eller den svenska kulturen och språkgruppen. Min hypotes var att en kontakt med språket skulle påverka elevernas skrivande och språkinlärning på ett positivt sätt, men även om gruppen med kontakt (B2) presterade bättre i sitt skrivande är skillnaderna så marginella att de knappt är märkbara. Eleverna med ingen kontakt (B1) presterade dessutom bättre när det gäller användningen av korrekt ordföljd. En möjlig anledning till detta är att eleverna som faktiskt har möjlighet till att höra och använda svenska i sin vardag inte gör det så ofta att det skulle ha någon positiv effekt på språkkunskaperna.

Jag hade även en hypotes om att elevernas kontakt med svenska språket och den svensktalande språkgruppen skulle ha en positiv inverkan på elevernas attityder. Detta verkar stämma i den mån att en majoritet av eleverna med positiva attityder till att studera svenska har kontakt med den svenska språkgruppen och svenska språket samtidigt som en minoritet av eleverna med negativa attityder till svenskstudierna har kontakt med den svenska språkgruppen. Elever med negativa attityder till att studera svenskan hade inte heller någon kontakt med svenska språket av sin egen vilja. Av detta resultat kan då dras slutsatsen att kontakt med svenskan, särskilt den självvalda, har en koppling till en positiv attityd till svenska språket och att studera svenska.

Eleverna som presterar en aning bättre, när det gäller alla de tre grammatiska strukturerna, är de i grupp C2: elever med positiva attityder både till svenskstudierna och till det svenska språket. Varför lyckas de med positiva attityder lite bättre med sitt skrivande än de med negativa attityder? Det är svårt att säga ifall framgången i studierna är en ”input” eller ”output” av den positiva attityden till språket. Det kan alltså vara fallet att eleverna med positiva attityder är mer motiverade att studera och vill lära sig språket och därför lyckas lite bättre. I detta fall skulle alltså den positiva attityden fungera som en input för elevens studieframgång. En annan anledning kan vara att elevernas positiva attityder genereras av deras framgång i studierna och positiva erfarenheter av att lära sig svenska. Om detta är fallet talar man om den positiva attityden som en output av tidigare studieframgång (Baker 1992:12).

Eftersom jag inte har tillgång till elevernas tidigare betyg i svenskan är det svårt att förklara vilken roll elevernas positiva attityder spelar i deras studieframgång.

Åtta av de 70 eleverna som deltog i studien hade börjat studera svenska redan i årskurs fyra. Dessa elevers resultat, särskilt i den grammatiska uppsatsanalysen, var lika individuella som samtliga andra informanternas resultat. Hälften av dessa elever hade integrativa attityder till svenska språket och hälften hade instrumentella eller negativa attityder. Att dessa elever har studerat svenska längre än de resterande eleverna i studien verkar inte ha någon effekt på attityderna eller språkkunskaperna.

7. Slutsatser och förslag till vidare forskning

I min studie har jag kommit fram till att de attityderna som eleverna har, positivt integrativa, instrumentella eller negativa, inte nämnvärt påverkar deras skriftliga förmåga när det gäller användningen av ordföljd, tempus eller nominalfras. Inte heller den kontakten som eleverna i studien har med svenska språket verkar ha någon större verkan till denna förmåga. Istället finns det en stor individuell variation i språkkunskaperna vilket leder till att jag misstänker att det finns andra individuella faktorer som är av vikt när det gäller andraspråksinläring. Eftersom mängden informanter i studien är relativt låg och skillnaderna mellan de olika grupperna väldigt små, är studiens generaliserbarhet tämligen låg. För att kunna dra några slutsatser om de faktorerna som kan påverka elevernas grammatiska förmåga bör en mer omfattande studie med flera informanter göras, där flera aspekter som kan påverka språkkunskaperna analyseras. Exempel på dessa aspekter kan vara individens intelligens och naturliga språkbegåvning som Gardner (1985) använder i sin sociopedagogiska modell.

En annan intressant undersökning skulle kunna göras om de språkliga felen som eleverna gör och hur deras attityder till och kontakt med språket påverkar felens kvalitet. Gör eleverna med positiva attityder mindre allvarliga fel, alltså fel som inte förstör kommunikationen, än de med negativa attityder? Eller påverkar kanske kontakten med språket kvalitén i felen även om det inte verkar ha någon inverkan på antalet fel i inlärarespråket?

8. Litteraturförteckning

- Ajzen, Icek 1991. *Attitudes, Personality and Behaviour*. Buckingham: Open University Press.
- Baker, Colin 1992. *Attitudes and Language*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Bijvoet, Ellen 2008. Attityder till språk. I: Sundgren, Eva (red.) 2008. *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Bijvoet, Ellen 1998. *Sverigefinnar tycker och talar – Om språkatityder och stilistik känslighet hos två generationer sverigefinnar* (Doktorsavhandling, Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 44). Uppsala.
- Demari.fi 2014. *Ruotsi vapaaehtoiseksi –aloite eduskuntaan – ”Pakollisuus on pois muiden kielten opiskelusta”*. <<http://www.demari.fi/politiikka/uutiset/20691-ruotsi-vapaaehtoiseksi-aloite-eduskuntaan-pakollisuus-on-pois-muiden-kielten-opiskelusta>>. Hämtat 2014-05-05.
- Folktinget 2014. *Värför svenska?*
<http://www.folktinget.fi/sv/var_verksamhet/varfor_svenska/>. Hämtat 2014-05-15
- Gardner, R.C. 1985. *Social Psychology and Second Language Learning – The Role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold.
- Garrett, Peter 2010. *Attitudes to Language – Key Topics in Sociolinguistics*. New York: Cambridge University Press.
- Herberts, Kjell 1996. Språkklimatet i Finland – några empiriska iakttagelser. I: Horn, Frank (red.) 1996. *Svenska språkets ställning i Finland och finska språkets ställning i Sverige*. Rovaniemi: Lapplands universitetstryckeri.
- Källström, Roger 2012. *Svenska i kontrast – tvärspråkliga perspektiv på svensk grammatik*. Lund: Studentlitteratur.
- Källström, Roger 1985. *Finska – en kontrastiv beskrivning*. Stockholm: Skriptor Förlag.
- Lahtinen, Sinikka 1993. Om nominalfrasens struktur och feltyperna *en (gul) bilen* och *det gula bilen* i finska gymnasisters inläraarsvenska. I: Muittari, Veikko &

- Matti Rahkonen (red.) 1993. *Svenskan i Finland 2*. Jyväskylä: Institutionen för nordiska språk, Jyväskylä universitet.
- Medborgarinitiativ 2014. *Ruotsin kieli valinnaiseksi oppinaineeksi kaikilla kouluasteilla*. <<https://www.kansalaisaloite.fi/sv/initiativ/131>>. Hämtad: 2014-05-05.
- Mustila, Eero T. 1990. *Finska Gymnasieelevers motivation för, attityder till och intresse för svenska*.
- Riikonen, Anna 2010. *Abiturienternas attityder till svenska språket i en finskspråkig och i en tvåspråkig stad*. (Kandidatavhandling). Institutionen för språk, Jyväskylä universitet. <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201006162080>>. Hämtad: 2014-05-05.
- Terho, Sampo 2014 22 april. *Pakkoruotsin kumotut perustelut*. [Blogginlägg]. <<http://blogit.iltalehti.fi/sampo-terho/2014/04/22/pakkoruotsin-kumotut-perustelut>>. Hämtad: 2014-05-05.
- Welling, Mia & Annika Forss 2013. *Majoriteten av finländarna vill ha valfri skolsvenska*. Yle Nyheter 2013-08-24. <<http://svenska.yle.fi/artikel/2013/08/24/majoriteten-av-finlandarna-vill-ha-valfri-skolsvenska>> Hämtad: 2014-05-05.

Välj svarsalternativet som passar dig bäst: 1 = aldrig, 2 = några gånger om året, 3 = några gånger i månaden, 4 = varje vecka, 5 = varje dag

11. Läser du böcker eller tidningar på svenska?	1	2	3	4	5
12. Lyssnar du på svensk musik?	1	2	3	4	5
13. Tittar du på svenska filmer eller TV-serier?	1	2	3	4	5
14. Hör du svenska användas utanför skolan?	1	2	3	4	5
15. Hur ofta använder du svenska utanför skolan?	1	2	3	4	5

16. Var hör du svenska användas utanför skolan? (Du kan välja flera svarsalternativ.)

_____ på TV	_____ hos släktingar
_____ på radio	_____ på stan
_____ i bekantskapskrets	_____ någon annanstans, var? _____

17. Var har du använt svenska? (Du kan välja flera svarsalternativ.)

_____ på svensklektionen	_____ med vänner eller släktingar
_____ på resor	_____ någon annanstans, var? _____

Välj svarsalternativet som passar dig bäst: 1 = håller helt med, 2 = håller delvis med, 3 = Håller delvis inte med, 4 = håller inte alls med

18. Det är lätt att lära sig svenska.	1	2	3	4
19. Det är nyttigt att lära sig svenska.	1	2	3	4
20. Jag tycker om att lära mig svenska.	1	2	3	4
21. Jag skulle vilja vara framgångsrik i mina studier i svenska.	1	2	3	4
22. Jag tycker att jag är duktig i svenska.	1	2	3	4
23. Jag satsar på mina svenskstudier.	1	2	3	4
24. Svenskspråkiga ser ner på finskspråkiga.	1	2	3	4
25. Finskspråkiga ser ner på svenskspråkiga.	1	2	3	4

26. Hur skulle du beskriva det svenska språket? Markera tre svarsalternativ.

☐ svårt	☐ onödigt
☐ lätt	☐ låter dumt
☐ intressant	☐ logiskt
☐ tråkigt	☐ användbart
☐ något annat, vad? _____	

27. Har du besökt Sverige?

- Ja, många gånger.
- Ja, några gånger.
- Ja, en gång.
- Nej, men jag skulle vilja göra det.
- Nej, och det skulle jag inte heller vilja göra.

Tack för din hjälp!

Bilaga 2

Etunimi ja sukunimen ensimmäinen kirjain: _____

Hei!

Olen Göteborgin yliopistolla opiskeleva tuleva ruotsinopettaja ja teen tällä lukukaudella tutkimuksen liittyen ruotsin kieleen ja sen opiskeluun Suomessa. Toivon, että kirjoitat etunimesi ja sukunimen ensimmäisen kirjaimen kyselyn yläkulmaan ja vastaat seuraaviin kysymyksiin rehellisesti. Etunimesi on vain minun käyttöni tutkimustyössä ja vastaukset säilyvät täysin luottamuksellisina! (Nimiä tai yksittäisiä vastauslomakkeita ei siis tulla julkaisemaan missään. Kyselyyn osallistuu oppilaita useammasta koulusta, eikä sinun tarvitse kirjoittaa suku- tai koulusi nimeä lomakkeeseen. Näin ollen on yksittäisten oppilaiden tunnistaminen mahdotonta jopa minulle!)

Ystävällisin terveisin,

Anna Mäkilä

anna.makila@gmail.com

1. Äidinkieli _____

Aloitin ruotsin opiskelun _____ luokalla

1. Pitäisikö ruotsin sinun mielestäsi olla pakollinen aine koulussa?

_____ Kyllä _____ Ei

1. Opiskelisitko ruotsia vaikka se ei olisi pakollinen aine?

_____ Kyllä _____ Ei

5. Luuletko, että ruotsinkielentaidosta voisi olla sinulle hyötyä tulevassa työelämässäsi?

_____ Kyllä _____ Ei

6. Haluaisitko käyttää ruotsin kieltä, kun tapaat ruotsinkielisen?

17. Missä olet käyttänyt ruotsin kieltä? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

_____ ruotsin tunnilla _____ sukulaisten tai ystävien kanssa
 _____ matkoilla _____ muualla, missä? _____

Valitse itsellesi sopivin vaihtoehto: 1 = täysin samaa mieltä, 2 = jokseenkin samaa mieltä, 3 = jokseenkin eri mieltä, 4 = täysin eri mieltä

18. Ruotsin oppiminen on helppoa.	1	2	3	4
19. Ruotsin oppiminen on hyödyllistä.	1	2	3	4
20. Pidän ruotsin oppimisesta.	1	2	3	4
21. Haluaisin menestyä ruotsin opinnoissani.	1	2	3	4
22. Olen mielestäni hyvä ruotsissa.	1	2	3	4
23. Panostan ruotsin opiskeluun.	1	2	3	4
24. Ruotsinkieliset väheksyvät suomenkielisiä.	1	2	3	4
25. Suomenkieliset väheksyvät ruotsinkielisiä.	1	2	3	4

26. Miten kuvailisit ruotsin kieltä? Rastita kolme vastausvaihtoehtoa.

_____ vaikea	_____ hyödytön
_____ helppo	_____ kuulostaa tyhmältä
_____ mielenkiintoinen	_____ looginen
_____ tylsä	_____ hyödyllinen/käytännöllinen
_____ jokin muu, mikä? _____	

27. Oletko käynyt Ruotsissa?

_____ Kyllä, monta kertaa.
 _____ Kyllä, muutaman kerran.

36

_____ Kyllä, kerran.

_____ En, mutta haluaisin.

_____ En, enkä haluaisi.

Tuhannet kiitokset avustasi!